

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Missbrukare kan bo

En kvalitativ studie om motstånd i arbetet med Bostad först

Daniel Mårtensson

Kandidat (SOPA 63)
Aktuell termin (HT 2020)
Handledare: David Hoff

Author: Daniel Mårtensson

Title: Addicts can reside – A qualitative study about resistance in work with housing first

Supervisor: David Hoff

Assessor: Annika Capelán

Abstract

The purpose of the study was to investigate challenges, resistances and prejudices professionals experience in their day-to-day job when working with homelessness according to the model Housing first in Sweden. For this, I conducted six qualitative interviews with Case Managers within Housing first programs. The interviewees all worked close to the clients, and in cooperation with landlords, the social services as well as other societal actors. For the analysis I have used the Theory of Stigma, the Sociology of Deviance and Stigma Theory. The results show that the kinds of resistance the Case Managers are facing varies between economic and political resistance, and resistance that they described as stemming from fears and prejudices towards homeless addicts. The study also highlights the interviewees' experiences of resistance from the clients themselves, given the forms of insecurity, mistrust, and fear of failing. As Housing first differentiates from the Step model, which is a more established model implemented as a response to the issue of homelessness, the study indicates that certain values linked to the Step model are deeply rooted in Swedish society. These values are revealed in a common belief that citizens must deserve their home – a belief which is contested by the Housing first model. By looking at the different kind of resistance through the lens of Stigma the phenomenon can be understood in a wider view.

Keywords: Homelessness, Addiction, Housing first, Case manager, Stigma

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till boende-coacherna som jag fick lov att intervjua. Tack vare er var det möjligt att genomföra studien. Det var väldigt intressant att få en inblick i eran verksamhet. Ni gör ett fantastiskt jobb. Jag vill även rikta ett tack till Arne Kristiansen som under en spännande föreläsning i termin ett väckte mitt intresse för Bostad först och missbruksfrågor.

Innehåll

Abstract	2
<i>Förord</i>	3
1. Problemformulering	5
1.1 <i>Bostad Först</i>	7
1.2 <i>Motstånd inom bostadsfrågan</i>	8
1.3 <i>Syfte</i>	8
1.4 <i>Frågeställningar</i>	8
1.5 <i>Avgränsningar</i>	9
2 Kunskapsläge	9
2.1 <i>Sökprocessen</i>	9
2.2 <i>Hemlöshet i Sverige</i>	9
2.3 <i>Bostad först resultat</i>	10
2.4 <i>Fördomar gentemot hemlösa</i>	11
2.5 <i>Den professionellas syn på arbete med hemlösa</i>	12
3. Forskningsmetod	13
3.1 <i>Urval</i>	14
3.2 <i>Respondenterna</i>	15
3.3 <i>Utförande och analys</i>	15
3.4 <i>Tillförlitlighet</i>	16
3.5 <i>Etiska överväganden</i>	16
4. Teori	17
4.1 <i>Stämplingsteori och stigmatisering</i>	17
4.2 <i>Avvikarsociologi</i>	19
4.3 <i>Självstigma</i>	19
5. Resultat och analys	20
5.1 <i>Ekonomiskt och politiskt motstånd</i>	20
5.2 <i>Fördomar och rädsla</i>	24
5.3 <i>Motstånd med brukaren</i>	27
6. Diskussion & sammanfattning	29
6.1 <i>Sammanfattning</i>	30
6.2 <i>Återkoppling till tidigare forskning</i>	30
<i>Framåtblick</i>	31
7. Källor	32
Bilaga	36
<i>Formalia</i>	36
<i>Intervjuguide</i>	36

1. Problemformulering

Att vara hemlös är ett stort problem för både hälsa och välmående. Anledningen till att någon är hemlös kan variera oändligt, allt ifrån dålig socioekonomisk bakgrund, hårda skilsmässor, misslyckande att försörja sig själv, mental ohälsa samt substansmissbruk. Enligt stadsmissionens senaste rapport (Hemlös 2020 s.8) finns det 33 000 bekräftade hemlösa i Sverige och det finns naturligtvis även ett stort mörkertal. När man talar om hemlöshet i Sverige delas de hemlösa upp i fyra olika situationer. Situation ett innefattar de akut hemlösa. Till denna grupp räknas de som är i akut behov av tak över huvudet och som är hänvisade till härbärgen, jourhem, akutboenden eller sover på gatan.

Situation två inbegriper de som är boende på institutioner eller kategoriboenden, alltså personer som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt eller behandlingsenhet, stödboende i kommunal eller privat regi alternativt i regionens regi. Det kan också handla om personer som är inskrivna vid HVB-hem och SIS-institutioner och som tre månader innan utskrivning saknar en ordnad bostad. Även de personer som skulle ha lämnat institutionen men som bor kvar i brist på bostad räknas hit.

Situation tre innefattar långsiktiga boendelösningar. Hit räknas de personer som bor i en av kommunens ordnade boendelösningar så som försökslägenhet, träningslägenhet eller som fått ett så kallat socialt eller kommunalt kontrakt då personen inte på egen hand kan skaffa sig en bostad. Gemensamt för dessa lösningar är att de är förenade med tillsyn eller andra villkor och regler.

Situation fyra inbegriper eget ordnat, kortsiktigt boende. Hit räknas de personer som bor kontraktslöst hos vänner och bekanta eller har ett inneboende- eller andrahandskontrakt som är kortare än 3 månader (Stadsmissionen 2020 s.6).

Även om anledningarna kan variera finns det grupper av hemlösa som ofta behöver särskilda insatser för att de ska kunna lyckas behålla ett boende. Det gäller bland annat substansmissbrukare och människor med psykiska problem (Woodhall-Melnik & R. Dunn 2016 s.208). När jag pratar om hemlösa i den här texten syftar jag på de som har varit fler årigt hemlösa och har eller har haft ett substansmissbruk. Trots att vi vet om de särskilda insatser som ofta krävs för att hjälpa de hemlösa arbetar vi i stor utsträckning med modellen

”boendetrappor”. Det betyder att den hemlöse behöver kvalificera sig till att kunna få ett eget boende. Det görs ofta genom att man har tillfälliga boenden på exempelvis härbärgen och andra osäkra boenden. Om man sköter sig på dessa boenden kan man kvalificeras till att få ett eget boende. Ofta ingår ett nykterhetskrav. Många av de människor som misslyckas i boendetrapporna återgår till att vara hemlösa (Johnson, Richert & Svensson 2017 s.308). Genom att sätta upp den här typen av mål gör man det mycket svårt för personerna att någonsin kunna få en egen bostad. I en studie av hemlösa missbrukare i USA visade sig att de hemlösa i stor utsträckning tackade nej till boende med nolltolerans mot narkotikabruk. Det med anledningen att de hemlösa inte kände sig tillräckligt starka för att kunna motstå att använda droger (Milby et al. 2005 s.1263).

Sahlin (2013 s.64) menar att socialtjänstens underkännande av hemlösa som kvalificerade hyresgäster stärker bilden av att hemlösheten är självförvållad. Det är även en följd av den narkotikapolitik som har förts i Sverige sedan mitten av 1970-talet. Då bytte man enligt Linton (2015 s.40) ut bilden av att missbruk var ett resultat av att samhället hade svikit sina skyldigheter och varit osolidariska mot de utsatta, till att det var missbrukarna som var osolidariska mot samhället. Narkotika blev en moralisk fråga och i grund och botten hur moraliskt fel det var att använda narkotika.

För att en människa ska kunna bli kvitt ett missbruk eller i alla fall minska sitt missbruk måste missbrukaren först ha sina fysiska behov tillgodosedda så som mat, vatten, stabilitet, säkerhet, och en trygg bostad (Maslow 1943 s. 375). Där utöver krävs enligt Nesse et al (2020 s.85) även en känsla av hem och belåtenhet samt hjälp och stöd. För att ge hemlösa med ett missbruk en chans till ett drogfritt liv, eller i alla fall ett liv med mindre missbruk, är ett fast boende med särskilda hjälp- och stödinsatser nödvändigt.

När vi pratar om hemlöshet får man inte glömma att rätt till boende är en mänsklig rättighet enligt FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna samt att det står med i den svenska regeringsformen (RF 1974:152).

Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter

utanför hans eller hennes kontroll (FN:s konvention om mänskliga rättigheter, artikel 25).

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska den allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa (RF 1974:152).

Mycket av forskningen pekar på hur nödvändig en fast bostad är (Woodhall-Melnik & R. Dunn 2016, Nesse et al 2020, Milby et al. 2005). Trots det används trappstegmodellen i stor utsträckning i Sverige. Dock finns det ett koncept som kom till Sverige 2012, nämligen en modell kallad ”Bostad först” (BF). Modellen innebär att den hemlösa kan erbjudas ett boende med ett lägenhetskontrakt, även om den hemlösa har ett pågående missbruk. Insatsen kan dels ses som skadebegränsande, eftersom den ämnar förbättra personens hälsa och livssituation utan att ställa krav på nykterhet eller tvång till behandlingsprogram, dels som en behandlingsform då den ofta kombineras med case management eller andra sociala insatser så som, ekonomiskt bistånd, en boendestödjare, hemtjänst och liknande som syftar till att öka möjligheten att behålla boendet. Insatsen kan också bidra till högre livskvalité (Johnson, Richert & Svensson 2017 s.309).

1.1 Bostad Först

Housing first grundades i New York på 90-talet och blev populärt på 00-talet. Det har sedan dess spridit sig till Kanada och delar av Europa. Housing First la grunden för det som i Sverige utvecklades till BF (Knutagård och Kristiansen 2013 s.92) Även om modellen kan variera beroende på vilken stad och land den bedrivs i finns det alltid vissa grundpelare som ska följas. En av grundpelarna är att brukaren ska få tillgång till en Case-manager om den erbjuds ett boende (ibland kallat boende-coacher). Case managern arbetar nära brukaren och arbetar för att den ska kunna bo kvar. Det kan röra sig om kontakt med myndigheter och liknande. Aktiviteter och behandlingsprogram ska erbjudas men utan tvång på att brukaren måste delta. I BF är det viktigt att skilja på boende och behandling (Woodhall och Dunn 2016 s.290). Det på grund av att man anser att en behandling inte någonsin kan fungera utan ett boende, och oavsett om en behandling fungerar eller ej behöver brukaren någonstans att bo. I BF ska den boende bli erbjuden ett förstahandskontrakt vid inflyttningen. Men i de flesta kommuner som använder BF i Sverige ingår den boende först en prövoperiod med

kontinuerlig kontakt med socialarbetare inom organisationen (Knutagård & Kristiansen 2013 s.99). Prövoperioden varierar mellan kommuner.

1.2 Motstånd inom bostadsfrågan

Renedo och Jovchelovitchs (2007 s.15) har gjort en studie som undersöker perspektivet av de professionella som arbetar med hemlöshet i volontärsektorn i London. Ett av motstånden som de beskriver i arbetet med hemlöshet är att samhällets modeller för att hjälpa hemlösa inte stämmer överens med forskningen. De professionella förespråkar därför policyförändringar med hjälp av informationskampanjer. Med tanke på vad forskning om hemlösa säger samt vad resultaten av BF tyder på (se kunskapsläge) är det svårt att förstå varför Sverige fortsätter med den gamla trappstegsmodellen. Det är oerhört svårt att ta sig hela vägen upp i trappstegsmodellen och många av de som inte lyckas hamnar gång på gång på gatan (Sahlin 2000 s119).

Att den här kunskapen finns och att vi i Sverige fortsätter med att använda modellen, får mig att undra varför vi inte arbetar mer med BF. Efter mycket reflektion kring olika boendelösningar och motstånd kring dem beslutade jag mig för att fokusera på professionella som arbetar nära brukaren inom BF. Det eftersom de människorna nästan dagligen är i kontakt med sina brukare och på så sätt kommer nära problematiken som kan uppstå i både lägenheten och i andra ärenden. De arbetar även i samverkan med de fastighetsbolag som förser BF med lägenheter och andra aktörer som är inblandade. Att arbeta med frågan på så många olika plan ger de professionella en bred bild över de hinder och motstånd som de stöter på i sitt arbete.

1.3 Syfte

Syftet med denna undersökning är att belysa hinder och svårigheter som professionella, som arbetar nära brukaren, möter i sitt arbete med Bostad Först.

1.4 Frågeställningar

För att kunna besvara mitt syfte har jag tagit fram två frågor.

- Vilken typ av motstånd möter boende-coacher i sitt arbete med BF?
- Vilka fördomar möter boende-coacherna kring brukaren och modellen?

1.5 Avgränsningar

Eftersom jag intervjuar professionella inom BF är studien avgränsad till deras upplevelser och tankar kring frågeställningarna. Jag kan endast ta reda på det som mina respondenter upplever och tänker kring problematiken.

2 Kunskapsläge

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning som redovisar det aktuella kunskapsläget kring ämnen som studien rör. Först kommer jag redovisa hemlöshet i Sverige som ett socialt problem. Därefter presenteras olika insatser som har genomförts i arbetet mot hemlöshet i Sverige, följt av de resultat som har visats i utvärderingar av BF. Till sist presenteras studier om fördomar och om det motstånd som professionella kan möta i arbetet med hemlöshet.

2.1 Sökprocessen

Sökning efter artiklar och vetenskapliga texter har gjorts utifrån Lunds universitet LubSearch. Andra databaser som använts är, Google Scholar, SwePub och Diva. I min sökning använde jag mig av nyckelord som kombinerades i olika former. De nyckelorden är: "Bostad först", "missbruk", "hemlöshet", "återhämtning", "utvärdering", "socialarbetare", "fördomar". Sökningarna har även gjorts på engelska med fler resultat med anledning av att BF är relativt nytt i Sverige och att det inte har det inte hunnits forskas på speciellt mycket i Sverige. De engelska begreppen som jag har sökt på är: "Housing first", "addiction", "homeless", "recovery", "social worker", "bias". Endast artiklar och studier som är kollegialgranskade har valts ut. Därefter har jag läst abstracten till titlar som innehöll något av begreppen och valt ut de som verkade intressanta för studien. Vidare har jag använt mig av referenslistorna i valda artiklar och studier när jag har hittat något intressant.

2.2 Hemlöshet i Sverige

Sedan slutet av 1800-talet har hemlöshet setts som ett socialt problem. Hemlösheten sågs som ett fattigmansproblem. I samhällets ögon var den fattiga människan ett problem för samhället och man försökte lösa dessa problem med filantropiska insatser och fattighjälp. I takt med att arbetarrörelserna växte fram skapades bilden av den skötsamme arbetaren. Han skulle behandla sin familj med respekt, vara nykter, respektabel och skötsam (Svärd, 2021 s.29). Under 1900-talet sågs bostadsfrågan som ett välfärdsproblem, Svärd (2021 s.46) menar att välfärdssamhällets framväxt synliggjorde sociala problem och det ansågs att samhället skulle

hjälpa de individer som var hemlösa. När man ändrade om i den gamla modellen med fattighus och institutionella boenden för de hemlösa skapades den sekundära bostadsmarknaden. Detta till följd av att man flyttade ansvaret för att skaffa bostäder åt de hemlösa till sociala myndigheter som nu fick agera hyresvärdar (Swärd, 2021 s.56). I detta skapades en boendeform som skiljde sig från den vanliga bostadsmarknaden på så sätt att den var förenad med ett specialkontrakt (Sahlin, 2000 s.123). Dessa specialkontrakt innebär att brukaren får bo i lägenheten men har inte samma rätt till den som en vanlig hyresgäst. Det kan röra sig om krav på nykterhet, inga droger eller alkohol i lägenheten, inga husdjur samt myndighetens rätt att kontrollera brukaren med exempelvis stickprovskontroller. Kontrakten formar det som vi känner till som trappstegsmodellen. Den boende ska öva sig i att bo. Ju längre tid den boende klarar av att bo i lägenheten utan att ha brutit någon regel i specialkontraktet desto större inflytande får den. Dessutom minskar kontrollen från sociala myndigheter och till slut har den boende gjort sig förtjänt av en bostad (Sahlin, 2000 s.119). Trappstegsmodellen grundar sig således i att brukaren ska tränas i att bo och succesivt ta nästa steg i trappan och till slut få ett vanligt bostadskontrakt. Men på samma sätt som brukaren kan ta ett kliv upp i trappan flyttas hen ner om något regelbrott skulle upptäckas. Att ta sig hela vägen upp för trappan är något som har visats vara väldigt svårt (Sahlin 2000 s.119).

2.3 Bostad först resultat

BF startade 2010 i Helsingborg och Stockholm. År 2012 spred det sig vidare till Malmö, Karlstad, Uppsala och Örebro. Vidare spreder det runt om i landet och idag finns BF i 22 kommuner (Bostad Först 2021). I början rörde det sig om väldigt små projekt och ingen av kommunerna övergav till fullo trappstegsmodellen (Knutagård & Kristiansen, 2013 s.96). De utvärderingar av BF som har genomförts visar alla goda resultat. Kristiansen & Espmarker (2012 s.10) gjorde en intervjustudie av boende inom BF Helsingborg där det visade sig att man hade en kvarboendenivå på 80 %. Brukarna uppgav att de kände en ökad livskvalité och hade en mindre konsumtion av droger. Livskvalitén är enligt Nesse et al (2020 s.76) en viktigt grund för att en missbrukare ska kunna utföra någon form av förändringsarbete så som att bli drogfri. Kristiansen & Espmarker (2012 s.14) beskrev att brukarnas sociala situation hade förbättrats sen de hade fått BF. Det beskrevs att brukare hade återfått kontakten med barn, och ytterligare områden hade fått en positiv utveckling så som sysselsättning, ekonomi och hälsa. Brukarna uppgav att faktumet att man hade en bostad underlättade att hålla sig ifrån missbrukarkretsar. Bostaden gav också en möjlighet att planera sin ekonomi. BF brukar ofta beskrivas som en kostnadseffektiv lösning på boendefrågan. Socialförvaltningen har gjort en

beräkning på de direkta kostnaderna för BF i Helsingborg. Där ligger kostnaden på ca 120kr per brukare/dag mot kostnaden för olika stödboenden varierar mellan 530kr och 1100kr per brukare/dag (Kristiansen, 2013 s.10). Således verkar BF både vara kostnadseffektivt och hjälpa brukarna på en nivå som inte trappstegsmodellen inte klarar.

Man behöver inte blicka långt utanför Sveriges gränser för att se de goda resultat BF kan ge. Finland har sedan 1987 arbetat med kontinuerliga åtgärdsprogram mot hemlöshet med BF som grundtanke. Det är tillsammans med Norge det enda land inom EU och EES som har minskat antalet hemlösa under 2000-talet (Stadsmissionen 2020 s.21).

Sverige har inte haft någon nationell strategi mot hemlöshet sedan 2009 (Stadsmissionen 2020 s.18). En nationell strategi mot hemlöshet med BF i alla Sveriges kommuner är enligt Stadsmissionen (2020 s.24) en utgångspunkt för att på allvar kan få bukt med hemlösheten i Sverige. Trots att bostad är både en mänsklig rättighet och står skrivet i Sveriges grundlag finns det som sagt innan över 33 000 hemlösa i Sverige plus ett stort mörkertal (Stadsmissionen 2020 s. 15). Men i det stora hela är det en liten del av befolkningen, bara ca. 0,0033%. Att gruppen är så pass liten tänker jag gör att den lätt glöms bort och inte förstås. Missbrukare är även en grupp människor som har missgynnats och stigmatiserats länge i Sverige. De har stigmatiserats till den grad då vissa av dem inte vågar söka hjälp (Johnson, Richert & Svensson 2017 s.310).

2.4 Fördomar gentemot hemlösa

Samhällets syn på hemlöshet har varit varierande genom tiden. Link et al. (1997 s.324) skrev en artikel där man tittade på undersökningar av fattigdom och hemlöshet i USA mellan 1982–1995 det de hade förväntat sig att de skulle hitta var att stämplingen hemlös skulle varit mindre stigmatiserande än stämplingen fattig. Link et. al (1997 s.327) tyckte sig se det mönstret i undersökningarna men eftersom ingen av undersökningarna jämförde de olika grupperna lät han det vara osagt. Det han däremot kunde se var hur attityder mot fattiga hade förändrats genom åren. Undersökning visade att attityderna mot fattiga hade under de senare åren ändrats till det sämre. I de undersökningarna som gjordes på 80-talet hade samhället en större acceptans för den fattiga medan i de undersökningarna som gjordes på 90-talet hade acceptansen ändrats till en syn som menade att den fattiga hade satt sig själv i den situation hen var i (Link et al. 1997 s.332).

Jones, Lee och Lewis (1990 s.253) har skrivit en artikel som grundar sig i en telefonundersökning från Pennsylvania där man frågade allmänheten vad de hade för uppfattningar om vad hemlöshet berodde på. Några av alternativen var alkoholism, att inte vilja jobba, psykisk ohälsa, otur, strukturella problem och självvald livsstil. Det man kom fram till i den undersökning var att majoriteten svarade mer än ett alternativ. 28% svarade minst fyra av de sex alternativen. Det indikerar att människor förstod att hemlöshet är en mycket komplex fråga med flera olika förklaringsmodeller. Det alternativ som flest respondenter svarade var strukturella problem. Det som svarades minst var självvald livsstil (Lee & Lewis 1990 s.256). Även om ovanstående forskning är i en amerikansk kontext så kan jag tycka mig se att den svenska politiken även går mot ett mer individualistiskt tänk där solidariteten glöms bort. Min studie kan inte undersöka generaliserbara attityder hos befolkningen men den kommer däremot ge vissa indikationer på fördomar i samhället då det är något de professionella inom BF stöter på ofta. Jag har inte lyckats hitta forskning om fördomar mot hemlösa i en svensk kontext. Min forskning redogör de fördomar som de som arbetar med BF möter. På så sätt kan den ge en ökad förståelse för vilka fördomar mot hemlösa som finns i Sverige.

2.5 Den professionellas syn på arbete med hemlösa

Weng och Clark (2018 s.82) har gjort en studie som undersöker socialarbetares medvetenheten om fördomar och stereotyper mot hemlösa. Där intervjuade de 22 socialarbetare som arbetade med hemlösa. Det visade sig att socialarbetarna var medvetna om att brukare diskriminerades inom socialtjänsten, särskilt de hemlösa på grund av negativa stereotyper (Weng & Clark 2018 s.90). Studiens respondenter menar att den hemlösa ofta har ett aktivt substansmissbruk vilket ger brukarna en dubbel stämpling både som missbrukare och hemlösa. Men de menar även att skillnaden är minimal på de hemlösa som inte missbrukar då den hemlöse ofta antas ha en missbruksproblematik. De talar om hur socialarbetarna ofta möter åsikterna om att den hemlöse borde ta ett eget ansvar och lösa sin situation själv samt fördomen att den hemlösa sitter om dagarna och gör ingenting och borde försöka att skaffa sig ett jobb (Weng & Clark 2018 s.91). Det beskrivs hur vissa socialarbetare beskyller brukaren för att hen inte får den hjälp som hen behöver. Exempelvis att hjälpen finns där men att brukaren inte söker och att brukaren försöker hålla sig utanför systemet. Respondenterna menade att ha de här fördomarna mot hemlösa hindrade socialarbetarna från att utföra sitt arbete till fullo (Weng & Clark 2018 s.92). Som beskrivet tidigare utförde Renedo och Jovchelovitchs (2007 s.15) studien om volontärarbetares upplevelser av arbetet

med hemlösa. Där beskrivs en krock mellan ett humaniserande tänk och ett beskyllande tänk. Det beskrivs att de olika tankesätten identifierar den hemlöse annorlunda. Det beskyllande tänket ger en bild av att den hemlösa har satt sig själv i sin situation och på så sätt får skylla sig själv. Det humaniserade försöker att tänka utanför den stereotypiska bilden som reducerar den hemlösa till endast sina brister (Rendo & Jovchelovitchs 2007 s.10). De professionella som intervjuas i studien menar att det beskyllande perspektivet syns i policys från de statliga utförarna av socialt arbete och på så sätt formas en hemlöshetshjälp efter ett sätt som strider mot vad forskningen säger kring vad som hjälper den hemlösa (Rendo & Jovchelovitchs 2007 s.16).

Ovanstående studier visar på motstånd som de professionella möter i sitt arbete med hemlösa. Min studie kommer dock utföras i en svensk kontext inom BF. Det för att bredda kunskapen om hur motståndet i arbetet med BF yttrar sig. Att hitta forskning inom Sverige har jag funnit svårt, kanske för det har gjorts för lite av den eller för att jag inte lyckats hitta den. Men eftersom vi kan se ovanstående motstånd i England och USA tänker jag att ett liknande synsätt på hemlösa kan finnas i Sverige. Min forskning kommer således öka kunskapen runt vilket motstånd professionella möter i arbete med BF.

3. Forskningsmetod

Den här studien fick ändras från vad jag från början hade tänkt att forska på. Från början hade jag planerat att undersöka brukares upplevda skillnad på boenden som tillät narkotika kontra boenden med nolltolerans. Det boende som jag hade tänkt göra min studie på drog tyvärr tillbaka sin efterlysning om en studie på grund av covid-19. Det gjorde att jag fick tänka om snabbt och kom till slut fram till att det hade varit spännande att försöka ta reda på varför vi inte jobbar med BF i större utsträckning än vad vi gör. Den idén slipades sedan ner och blev ett syfte som jag kan svara på.

Syftet med studien är att belysa det motstånd som professionella möter i sitt arbete med BF. För att kunna besvara mina forskningsfrågor har jag valt att utföra kvalitativa intervjuer med professionella som arbetar som boende-coacher eller liknande, nära brukaren. Kvalitativa intervjuer är dessutom en bra metod om man vill belysa personers egna reflektioner över samhällsproblem (Ahrne & Svensson, 2015 s.36). Jag antar att de professionella som arbetar inom BF ofta har reflekterat över det motstånd som de möter. Jag skulle beskriva att de har en

form av expertinsikt i vilket motstånd som modellen möter och vilka problem som finns med den. Genom att fråga individer från samma organisation kan jag få en övergripande bild om hur organisationen arbetar, blir bemött och vilka hinder den möter (Ahrne & Svensson 2015 s.34). För att kunna jämföra de olika respondenterna har jag använt mig av semistrukturerade intervjuer med tio grundfrågor (se bilaga 1). För att kunna jämföra de olika respondenterna har jag använt mig av de tio standardiserade frågorna (Ahrne & Svensson 2015 s.38). Jag har även låtit de intervjuade prata relativt fritt inom de nyckelfrågor som jag har. Bryman (2008 s.416) beskriver den ostrukturerade intervjun som ett samtal där intervjuaren möjligen bara ställer en fråga och låter den intervjuade associera fritt. Även om de ostrukturerade intervjuerna möjligtvis ger den djupaste inblicken i personens tankar och känslor är det väldigt lätt hänt att personen kanske inte alls pratar om de frågorna som jag vill ha svar på. En ostrukturerad intervju kan således bli omöjlig att jämföra med en annan intervju då respondenterna pratar om vitt skilda grejer (Bryman 2008 s.416). Eftersom jag vill kunna jämföra svaren valde jag den semistrukturerade istället. En svaghet med intervjuer är att respondenten kan svara utifrån vad den tror att organisationen, eller forskaren vill att den ska svara och således ge en felaktig bild av fenomenet (Ahrne & Svensson 2015 s.43). Det anser jag inte är ett problem i min studie då det ämne som vi pratar om inte kan anses skada organisationen. Därför tror jag inte individerna svarar så som organisationen önskar.

3.1 Urval

För att kunna besvara min frågeställning måste urvalet rikta sig till professionella som arbetar nära brukaren och på så sätt dagligen möter något motstånd mot BF. Det gör det till ett riktat urval där jag har vänt mig till BF:s hemsida för att leta reda på e-postadresserna till de olika kontoren i Sverige. För att sedan kunna kontakta de olika cheferna inom BF och blivit vidare lotsad till olika boende-coacher som ville ställa upp.

Jag har intervjuat sex professionella från fem kommuner i Sverige. Kommunerna är storstadskommuner med minst 100 000 invånare i. Kommunerna är spridda i tre olika län. Jag valde olika kommuner då jag anser det intressant att se om det är någon skillnad mellan de olika kommunerna eller om motståndet de professionella möter är liknande i de olika kommunerna. Att ha intervjuobjekt från olika kommuner kan säga mycket om motståndet är lokalt förankrat eller det är nationellt.

Eftersom det rör sig om samma organisation fast i olika kommuner är miljöerna väldigt lika varandra. Fördelen med att ha intervjuobjekt från olika kommuner är att det stärker säkerheten i studien. Om resultaten är lika varandra beror det troligen inte på särskilda förhållanden i enstaka kommuner (Ahrne & Svensson 2015 s.22).

3.2 Respondenterna

De respondenter som jag har fått kontakt med är alla arbetande nära brukaren i BF. Deras titlar varierar från stad till stad men jag kommer att referera till dem som boende-coacher. Även om deras titel varierade var arbetsuppgifterna desamma. De arbetade nära brukaren med målet att brukaren skulle kunna bo kvar i sin lägenhet. Arbetet varierade mellan stödsamtal, motiverande samtal, hjälp vid kontakt med myndigheter, lotsa brukaren rätt i vilket stöd hen kan söka i olika frågor, hjälp med att skaffa id-handlingar och mycket mera. Respondenterna är tre män och tre kvinnor med åldrar varierande mellan 27–63. Arbetstiden inom BF varierade mellan 2–6 år. Majoriteten av respondenterna hade en socionombakgrund, de andra hade en annan liknande utbildning så som, socialantropologi, och beteendevetenskap.

3.3 Utförande och analys

Intervjuerna tog mellan 30–60 minuter att genomföra. Jag har genomfört intervjuerna via Zoom. Det är viktigt att man skapar en miljö där respondenten känner sig trygg (Kvale & Brinkman, 2014 s.118). I dagens pandemi får jag anta att ett Zoom-möte är så nära vi kommer en trygg miljö att intervjua någon i. Jag har spelat in intervjuerna så att jag korrekt kan återge vad som har sagts i dem och efter det har jag transkriberat dem. Efter transkriberingen har jag kodat materialet. Koder är de definitioner som jag har använt för att strukturera mitt material (Jönson 2010 s.56). Med hjälp av koderna har jag lyft ut nyckelord och centrala begrepp från intervjuerna. Nyckelorden har bland annat belyst vad informationen representerar, vad den handlar om, vilket tema det är ett exempel på, med mera (Bryman 2008 s.523). En del av nyckelorden som jag använde mig av samt böjningar och synonymer till begreppen är: okunskap, rädsla, fördomar, ovilja, fastighetsägare, problem och misstro. Efter att jag hade hittat mina nyckelord placerade jag dem i flera olika teman. Teman som var: Fördomar, misstänkliggörande, stigmatiserande, avstigmatiserande och missbrukande Därefter tematiserade jag hela intervjuerna och på så sätt läste av dem på ett systematiskt sätt som underlättade analysen (Bryman 2008 s.528). En baksida av den tematiska analysen är att arbetet lätt reduceras ner till att bara fånga ett fåtal kategorier när man fokuserar på teman (Kvale & Brinkman 2014 s.128).

3.4 Tillförlitlighet

Trovärdighet inom forskning handlar om att läsaren ska tro på det som den läser i arbetet (Ahrne & Svensson 2015 s.24). Jag har valt att intervjua människor som arbetar inom en organisation om just motståndet som de stöter i sitt arbete. Jag anser att det är trovärdigt att de professionella besitter en kunskap och upplevelser av motgångar som är trovärdiga i forskningssammanhang. Eftersom min fråga är vilket motstånd boende-coacherna möter tror jag att de människorna som arbetar med det dagligen besitter en erfarenhet som kan svara på väldigt mycket.

För att säkerställa att jag förstått de intervjuade korrekt har jag utfört en respondent-validering. Det innebär att jag efter intervjun har återberättat några saker som jag har tyckt varit intressant under intervjun och försäkrat mig om att jag har uppfattat det som personen har sagt på rätt sätt. Jag har även mejlat mina transkriberingar till vederbörande respondent för att de ska kunna höra av sig om där är något som de anser inte stämmer. Jag har dock inte fått några svar på mejlen och tidsbristen tvingar mig att anta att det som de har sagt är korrekt. Jag har intervjuguiden i en bilaga så läsaren kan få ta del av vilka frågor som har ställts. På det sättet stärker jag pålitligheten i arbetet enligt Bryman (2008 s.355). Vad gäller min egen relation till forskningsproblemet och närhet med intervjupersonerna ser inte jag några tydliga problem. Jag har ingen personlig relation till vare sig hemlöshet eller missbruk. Däremot är jag socionomstudent och mycket av det som jag har läst kretsar kring att hjälpa utsatta människor. Det kan därför vara svårt för mig att förhålla mig till varför man inte arbetar mer med BF då i mina ögon borde BF vara en självklarhet. För att inte påverka mina respondenter under intervjuerna har jag därför hållit mig till min intervjuguide och ställt frågorna på ett så neutralt sätt som jag har kunnat. Därför anser jag att det inte har varit några problem att säkerställa att jag har agerat i god tro (ibid). För att stärka trovärdigheten i min studie har jag tydligt visat forskningsprocessen i mitt arbete (Ahrne & Svensson 2015 s.25).

3.5 Etiska överväganden

För att studien ska vara så etiskt som möjligt har jag följt Vetenskapsrådets (2002) fyra etiska grundprinciper. *Informationskravet* har jag uppfyllt genom att alla respondenter har informerats om vem jag är vad jag ska använda materialet till. I denna studie skickade jag först mejl till chefer inom BF och berättade att jag sökte respondenter till en kandidatuppsats. Därefter informerade jag varje respondent innan mötet vad studien skulle handla om och

varför den skrevs. Enligt *konfidentialitetskravet* ska respondenterna ha rätt till anonymitet. I min studie använder jag mig varken av namn eller vilka städer mina respondenter arbetar i. Således tror jag det är närmst omöjligt att leda svar tillbaka till mina respondenter.

Studien kommer också leva upp till *nyttjandekravet* eftersom mitt material endast kommer att användas till den här studien och raderas efter examination. Till sist innebär *samtyckeskravet* att respondenterna deltar frivilligt och får när som helst lämna intervjun och dra tillbaka sitt samtycke.

Eftersom respondenterna som jag har intervjuat, intervjuas inom gruppen professionella kan man inte räkna det som någon särskilt utsatt grupp. Vi pratar heller inte om ämnen som kan ses som integritetskränkande för dem. Därför diskuterade jag och min handledare att det räckte med att jag var noggrann med att informera om de fyra forskningsetiska principerna innan varje intervju. Jag skrev aldrig någon samtyckesblankett då vi i pandemitider hade alla möten digitalt sågs en postning av samtyckesblanketter onödig ut. Varje respondent har innan intervjun informerats om vem jag är, vad studien handlar om, att de kommer att anonymiseras, att de när som helst kan dra tillbaka sitt samtycke och avbryta intervjun, att materialet endast kommer att användas till det här arbetet och att allt material kommer raderas efter jag har blivit examinerad.

4. Teori

För att analysera den data som jag har samlat in har jag använt avvikarsociologi med stämplingsteorier och stigma.

4.1 Stämplingsteori och stigmatisering

Stämplingsteorin syftar till den process som sker då en avvikare får utstå ständiga negativa reaktioner från samhället på sina handlingar. Det driver individen till att få en försämrad självbild och ta över de karaktärsdrag som samhället har föreskrivit den stigmatiserade grupp individen tror sig tillhöra (Goldberg 1993 s.43). Inom stämplingsteori talar Hilde (1996 s.115) om primäravvikelse och sekundäravvikelse. Begreppen syftar förklara skillnaden mellan avvikelsens ursprungliga och verksamma orsaker. Den ursprungliga orsaken kan variera stort det kan variera mellan bland annat sociala, kulturella, psykologiska och fysiologiska faktorer. Fast än den primära avvikelsen ses som oönskad får den väldigt små konsekvenser för

avvikarens status och självkänsla. Den sekundära avvikelsen tar inte form fören avvikaren använder sin avvikarroll som ett försvar mot de problem som stigmatiseringen skapar.

En stigmatisering sker enligt Goffman (2011 s.52) då en person har ett misskrediterande attribut, det kan röra sig om kroppsligutmärkelse så som ett handikapp, ett karaktärsstigma så som ett missbruk eller ett gruppstigma så som religion, kön, etnicitet. Individens karaktär reduceras till att endast handla om det misskrediterande attributet.

Ovanstående är teorier som förklarar avvikande beteende som ett samspel mellan den avvikande individens handlingar samt samhällets syn på de handlingarna. Hilde (1996 s.115) lyfter exemplet om hur samhällets syn på den kriminella som ond till slut leder till att brottslingen övertar samhällets definition av den kriminella på sig själv. Samma fenomen finner man i samhällets definition av missbrukaren. Den radikala nolltoleransen som har förts mot narkotikan i Sverige har lämnat medborgarna med en väldigt svart-vit bild av narkotika. Som jag lyfte tidigare ses missbrukaren som en omoralisk individ som har gjort dåliga val i livet och får därför skylla sig själv att hen sitter i den situationen som den gör. Missbrukaren i Sverige har vidare stigmatiseras i ett vi och dem tänk där vi:et symboliserar välfärdsstaten, Sverige, folkhemmet och ”dem” definieras bara som något skiljaktigt från vi:et som präglas av droger. En ständig rädsla för dessa andra och att deras ”kultur” ska inkräkta i vi:et. (Linton 2015 s.40, 68–69). Personerna som har lyckats föra de här påtryckningarna mot narkotika och narkomaner i Sverige kallas av Hilde (1996 s.124) för ”*Moraliska entreprenörer*”. I Sverige har poliser, socialarbetare och lärare agerat moraliska entreprenörer och på så sätt bidragit till den moralpanik som än i dag speglas i samhället. Att människor stämplar andra människor som avvikare grundar sig i maktförhållanden, såväl den juridiska, ekonomiska och den politiska makten som den sociala makten. För att själv framstå som en moralisk och laglydig människa måste individen utpeka en motgrupp som omoralisk. Narkomanerna har utmålats väldigt effektivt på det sätt och anledningen att bilden lever kvar är att normalinvånaren kan relativisera sina egna brister och bekymmer när hen speglar sig i narkomanens beroende och omoraliska levande (Ibid). På så sätt kan folk vara ofrivilliga till att tillskriva en individ som är stämplad som missbrukare andra karaktärsdrag än de dåliga. På samma sätt stämplar olika missbrukargrupper varandra också. Man rättfärdigar användandet av sin egen drog med ursäkten att man inte tillhör den andra gruppen. Så som alkoholisten som inte knarkar i alla fall. Eller kokainisten som jämför sig med heroinisten.

4.2 Avvikarsociologi

Inom avvikarteori kommer jag att beröra de falskt anklagade, de rent avvikande och de hemligt avvikande. De rent avvikande är personer som ägnar sig åt ett regelbrytande beteende och uppfattas av samhället som avvikare. Avvikandet hos de här individerna speglar sig i den allmänna uppfattningen om dem (Becker 2006 s.31). Man kan kort beskriva dem som att de lever upp till samhällets förväntningar på dem. De blir exkluderade ur sociala situationer. De nekas arbete och liknande. Det sker genom en stämpling av avvikaren som försämrar individens självbild (Hilte 1996 s.130).

Den hemligt avvikande personen är en person som inte uppfattas av allmänheten men som ägnar sig åt ett regelbrott, såsom läkarstudenten som tar amfetamin för att kunna plugga en hel natt. De här individerna kämpar hårt för att hemlighålla sitt regelbrott och på så sätt slippa en stämpling. Slutligen har vi de falskt anklagade avvikarna. Det är den individ som inte begår något regelbrott men som i samhällets ögon blir stämplad som att den gör det. Exempelvis blir en reggaeartist stämplad som marijuanaanvändare även han aldrig har tagit ett bloss (Becker 2006 s.32). Den falskt anklagade kan också vara en individ som tidigare har ägnat sig åt regelbrott men inte gör det längre. Den personen har väldigt svårt att bryta med sin stämpling och det krävs mycket för att samhället ska ändra uppfattningen om denna individ.

4.3 Självstigma

Jag kommer även beröra självstigma som Vogel et al (2006 s.327) förklarar som ett fenomen när en stigmatiserad individ förväntar sig att samhället kommer behandla individen annorlunda. En individ som tillhör en stigmatiserad grupp undviker exempelvis att söka vård då individen tror att den kommer bli bemött och behandlad på ett negativt sätt. Det visar Vogel et al (2006 s.333) förekommer oavsett om individen blir bemött annorlunda eller om den blir bemött precis som alla andra klienter. Ett självstigma kan således förklaras som när en individ har varit stigmatiserad en längre tid själv börjar undvika samhället då den vet att samhället kommer se ner på hen och behandla den annorlunda.

5. Resultat och analys

I det här avsnittet kommer jag presentera empirin som jag skaffat under intervjuerna. Det motstånd som boende-coacherna upplevde delades in i tre teman: ekonomiskt och politiskt motstånd, fördomar och rädsla samt motstånd kring brukaren.

5.1 Ekonomiskt och politiskt motstånd

På frågan om vilket motstånd man stötte på med BF-modellen svarade alla respondenter att det var en svårsåld idé. Det var inte många som vågade satsa ekonomiska medel i idén och att det var väldigt svårt att få bostäder. Det respondenterna beskrev var hur eftertraktade små och billiga lägenheter var i samhället och hur bortprioriterat hemlösa missbrukare var i frågan om vem som ska få de här lägenheterna. Det rör sig alltså dels om en prioriteringsfråga där de hemlösa missbrukarna inte kommer först och heller inte på nästkommande platser i placeringsskalan.

Det är svårt i många kommuner att få tillgång till lägenheter för behovet är enormt. Och det behöver vara ganska överkomliga, ganska små, ganska billiga lägenheter och de är otroligt många som vill ha just det, och då har man inte prioriterat den här gruppen. (respondent 1)

Citatet ovan summerar väl vad respondenterna sa. Svensk bostadsmarknad är svår just nu och det är svårt att få tag i en bostad. När politiker ska göra satsningar och verka för att lösa bostadsfrågan är de hemlösa missbrukarna en grupp som glöms. Det ekonomiska motståndet gjorde sig som mest synligt i frågan om att tillhandahålla lägenheter. Respondenterna beskrev alla att de hade för få lägenheter till brukarna och att det största problemet med modellen var just att man inte hade tillgång till fler lägenheter. Lägenheterna tillhandahålls till största delen av kommunala fastighetsbolag, så kallade allmännyttan (de kommunala fastighetsbolag som har i uppdrag att tillhandahålla hållbara och prisvärda bostäder för alla), men också av en del privata. Att samverka och få lägenheter av de kommunala beskrevs som enklare än att samverka med de privata. En av kommunerna hade inte tillgång till de allmännyttiga fastighetsbolagen och beskrev situationen som att de fick ”ragga” lägenheter hos olika privata fastighetsbolag.

Vi har inte allmännyttan som [namn på staden] har. Så vi får ju ständigt sälja konceptet till olika fastighetsägare och så där då. Men vi jobbar med några stora som [namn på fastighetsbolag]. Dom är väldigt ödmjuka, dom brukar inte, ja dom passar in liksom, deltagarna passar in. Men sen så har vi mindre fastigheter där det kan bli problem om det är en fastighetsägare som kanske bara har 50 lägenheter. Och är det någon som fuckar upp lite så

blir det svårt att få loss fler lägenheter. Men det är ju så att folk dömer ju och man ger hellre vilket jag förstår å ena sidan barnfamiljer en lägenhet än en knarkare. (respondent 2)

Respondenten menar att när man ställer olika hemlösa mot varandra så går alltid de med barn före i kön för att få en bostad. Det anser jag inte har med stigmatisering, stämpling eller avvikarsociologi att göra, utan socialtjänsten ska enligt socialtjänstlagen 4 kap 1§ verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (SOL 2001:453). Således handlar inte besluten i de här fallen om en diskriminering av hemlösa missbrukare utan om ett ansvarstagande för barnens välmående.

Som respondenten beskriver är det lättare att få lägenheter hos stora fastighetsbolag, mycket på grund av att de tillhandahåller stora fastigheter med många boende i; det gör att brukaren i BF anonymiseras lite i den stora mängden boende. I en liten fastighet märks det mer om en boende är annorlunda. Skulle den boende dessutom på något sätt göra sig till ett bekymmer för fastighetsägaren, till exempel störa grannarna, missköta lägenheten eller liknande, är det svårt för BF att få fler lägenheter av den fastighetsägaren. I de större fastigheterna smälter dock brukaren in i mängden och blir inte lika utpekad om något skulle gå fel.

En svårighet i samverkan med de olika fastighetsbolagen som beskrevs var de olika krav som fastighetsbolagen kunde ställa på brukaren om BF skulle få en lägenhet. Det kunde röra sig om att brukaren först skulle få ett andrahandskontrakt under en viss tid. Den tiden var olika för varje fastighetsbolag och stäckte sig mellan 12–24 månader. Det strider egentligen mot BF:s grundprinciper som säger att brukaren ska få ett förstahandskontrakt och få bo på samma villkor som alla andra hyresgäster. Men de olika fastighetsbolagen ger bara lägenheter mot ett krav att den boende ska ”bevisa” att hen klarar av att bo innan de går med på att brukaren tar över förstahandskontraktet. Under den perioden kan fastighetsbolagen ställa krav som boende-coacherna tycker är orimliga så som kravet att brukaren inte får skaffa några nya skulder. Om det hade rört skulder i form av obetalt hyra hade det varit förståeligt men som en av respondenterna berättade är det många av hans brukare som ibland åker kollektivtrafik utan någon biljett och får en avgift på 1000kr, en avgift som inte kan betalas och går direkt till kronofogden. Samma sak gällde de brukare som hade oturen att bli stoppade av polis med en mindre mängd narkotikaklassat preparat i fickan och fick en bot skriven som direkt gick till kronofogden. Många av brukarna hade även en CSN-skuld som kommer som en ny skuld varje år. Eftersom brukarna ofta har en väldigt låg sjukersättning eller annan form av låg ekonomisk ersättning kan de här skulderna vara svåra att betala. Fastighetsbolag började

räkna om provotiden när brukarna fick nya skulder, vilket blev en form av systematiskt sätt att hålla de här personerna från ett förstahandskontrakt.

Det kommer givetvis att ske incidenter inom BF också. Skillnaden på BF och den vanliga trappmodellen ska dock vara att inom BF behöver inte den hemlösa underordna sig den moraliska kontroll som är trappstegsmodellen med övervakning, krav på behandling och stickprov (Knutagård & Kristiansen 2018 s.8). När det sker incidenter visar det sig att de boende i BF i större utsträckning kan vända sig till de professionella för att be om hjälp (Kristiansen & Espmarker s.15) Trappstegsmodellen är så stor i Sverige att det både finns ekonomiska samt organisatoriska drivkrafter för att försvara den (ibid). Det är ett motstånd som gör det svårt för modernare idéer att träda i kraft. Man kan se motståndet boende-coacherna stöter på från olika fastighetsägare med krav som egentligen strider mot BF-principerna som ett tankesätt i trappstegsmodellen som fastighetsägarna verkar fast i.

På frågan varför BF inte får tillgång till fler lägenheter varierade svaren. En stor anledning var bostadsmarknaden. Det finns för få lägenheter av den aktuella typen. Att det finns för få lägenheter är inte något som kan förklaras med hjälp av mina teorier. Men respondenterna svarade att den politiska viljan att satsa på gruppen var sval. Det talades väldigt mycket om okunskap, både om modellen och hemlösa missbrukare. En av respondenterna uttryckte att det fanns en ovilja bland politikerna att lyssna till modellen. I många fall beskrevs det som en fråga man inte vinner några politiska poäng på. Representanter från BF hade varit och pratat om idén i Sveriges riksdag men det hände inte mer efter det.

Den det här har ju varit på tapeten länge. Allt tyder på att detta är en bra metod för att bekämpa hemlöshet. Ändå så höjer vi inte ribban. Och det är ju beslut som måste komma uppifrån. Det är ju så att kunskapen saknas också. Det är få som vill gå ut och säga att vi ska satsa på bostäder till hemlösa missbrukare. Det är ingen som vill dra i den frågan man vinner inga poäng på det. (respondent 4)

Respondenter ovan menar att frågan om BF har varit aktuell länge inom verksamheter som arbetar med frågor om hemlösa. BF verkar vara en bra metod för att få bukt med hemlöshet. Trots det används den inte i 90% av Sveriges kommuner (Bostad först 2021). Boende-coachen menar att man borde satsa mer på det, göra de befintliga BF större samt sprida ut den i fler kommuner. Citatet beskriver att det både finns en okunskap kring BF och att ingen politiker vågar gå ut och säga att vi ska skaffa bostäder åt hemlösa missbrukare.

Det kan även vara kontroversiellt vad ska man säga politiskt eller även rent samhälleligt. Just att erbjuda bostäder när svensk bostadsmarknad är helt galen alltså det är oerhört svårt att få en lägenhet. Och att bostad är en mänsklig rättighet kan ju sticka i ögonen på några som exempel här har jag en dotter som är 25år hon har stått i bostadskö i evigheter hon har ingen lägenhet men här kommer en snubbe eller snubba som använt droger i 30 år och vips så blir den personen erbjuden en lägenhet. (respondent 1)

I citatet beskrivs än en gång det politiska motståndet samt det samhälleliga motståndet som finns runt BF. Det beskrivs som kontroversiellt att prioritera hemlösa missbrukare. Även fenomenet att ställa grupper emot varandra tas upp. Det talas om att man ska ”förtjäna en lägenhet” precis som tanken är med bostadstrappan. Det anses att den 25-åriga skötsamma dottern förtjänar ett boende mer än den hemlösa missbrukaren. Den idén verkar enligt citatet finnas i gemenemans värderingar. I just det här exemplet är inte stigmat teorin så påtaglig utan det är en fråga om vem samhället ska hjälpa, den som förtjänar det, eller den som behöver det. Det är både en etisk och moralisk fråga utan några enkla svar.

Ovan beskrivs motståndet med andra samarbetsaktörer. Det beskrivs även att samarbetssvårigheterna kretsar kring okunskap om hemlösa missbrukare. Det avvikande beteendet är en central faktor till att de misstros. Hilde (1996 s.9–10) beskriver att den avvikande bryter mot en uppsättning regler som har blivit tillämpade i samhället. De här reglerna skapas och tillämpas genom en samhällelig och politisk process. Där en grupps intresse segrar över den andras. Den narkotikapolitik som har drivits i Sverige det senaste halvsekle har stärkt stigmatiseringen kring missbrukaren. Becker (2006 s.24) beskriver även att för att en handling ska kvalificeras som avvikande krävs det att någon reagerar på den som om den vore avvikande. Det avvikande beteendet är beroende av sin tid. En individ som begår en avvikande handling kan vid ett tillfälle få en mycket hårdare reaktion än vid ett annat. Kampanjer mot vissa avvikande handlingar är ett tydligt exempel på det (Becker 2004 s.25). Den svenska narkotikapolitiken är ett exempel på en sådan kampanj. Samhället har matats med bilden att knark är död och den har stannat kvar. Det kan vara en förklaringsmodell till varför gemene man inte tror på en modell som ger bostäder till narkomaner. Om gemeneman inte tror på modellen blir det väldigt svårt för politiker att höja rösten för denna grupp.

Ur ett stigmaperspektiv kan man således se att stigma och fördomar kring den hemlösa missbrukaren bidrar till att det är svårt att skaffa ekonomiska förutsättningar för att bedriva BF. Lägenheterna prioriteras åt andra boendesökande och den stigmatiserade gruppen bedöms inte ha förtjänat en lägenhet. Hilde (1996 s.27) beskriver hur under 1900-talets USA moraliska

korståg har allt mer förknippat begreppet missbruk med en i samhällets ögon dålig människa. Det har förvandlats till en stigmatiserande märkning av en viss typ av människor. Den restriktiva drogpolitiken som förts i Sverige har även den ökat stigmatiseringen kring missbrukare. Det gör att väldigt få politiker verkar vilja stå upp för de hemlösa missbrukarna. Vilket blir ett problem när man ser en skadereducerande åtgärd som verkar ge goda resultat. Då är fördomarna kring de här människorna förstora för att någon ska våga ta tag i det.

5.2 Fördomar och rädsla

En stor del av arbetet med brukaren var att få hen att passa in. Det som kunde bli problem när väl brukaren hade fått en lägenhet var att grannarna och fastighetsskötare hade förutfattade meningar om den boende. De här förutfattade meningarna kunde yttra sig på många olika sätt. Men boende-coacherna berättade att brukaren kunde uppleva det som jobbigt att inte få bo på samma villkor som de övriga boende samt att det var väldigt jobbigt att alltid vara misstänkt för något. Det var ett motstånd som boende-coacherna både fick arbeta med brukaren samt fastighetsskötare och liknande. Att få lägenheter i förorten beskrevs som bättre då brukaren "passade" bättre in där. Vissa av kommunerna fick bara lägenheter i förorten medan andra hade det spritt i hela staden. I en av kommunerna där BF fick lägenheter var som helst i staden beskrevs det att man fick jobba extra med att få sin brukare att passa in i de lite "finare" områdena.

Det här med grannar till exempel det kan ju ta lite tid. Och där får vi vara lite flexibla precis som de boende får vara lite flexibla beroende på vilket område dom hamnar i. Man kan få en BF-lägenhet var som helst och vissa områden är känsligare än andra områden och hamnar man i ett, kanske lite finare område då är det ju ännu viktigare det här att man försöker smälta in så att man inte stör grannarna så att säga. Och oftast handlar det om det här att man kanske ser annorlunda ut man rör sig annorlunda och du umgås med ett annat klientel. Vilket gör att grannarna... Ja många gånger är det rädsla. (respondent 3)

Respondenterna sa att det ofta finns en rädsla hos de boende runt om brukaren. Enligt respondenterna är det en ogrundad rädsla som gör det svårare för brukaren att passa in. Brukarna blev falskt anklagade ofta då problem som uppstod i byggnaden ofta skyllades på brukaren. Till exempel hade en av boende-coacherna fått ett samtal då en fastighetsskötare hade påstått att hans brukare hade tagit in sin cykel i trapphuset. Något som efter kontroll visade sig inte vara brukarens cykel och inte ens brukarens trapp. Ändå märks de här individerna ut och blir anklagade. Becker (2006 s.31) skulle beskriva denna situation som ett falskt anklagande där det finns en part som upplevs som avvikande men har ett lydigt beteende. Fenomenet är vanligt inom rättsväsenet men där har man en förvarare som ser till

att det måste bevisas att det har begåtts ett regelövertramp. I civilsamhället haglar det falska anklagelser och för de hemlösa som fått en lägenhet är det ingen skillnad. De ser ut på ett sätt som inte passar in i alla lägenhetstrappor och de övriga boende kan väldigt lätt få upp ögonen för den nyinflyttade. Detta fenomen med falska anklagelser leder till att vissa individer kan sluta missbruka men ändå ses i samhällets ögon som missbrukare. Missbrukaren tillskrivs vidare med kriminella och oskötsamma drag så som att lämna en cykel inne i trapphuset.

Även dom som jobbar för hyresvärden, vaktmästaren tillexempel. Dom kan vara fördjävliga, följa efter våra och kolla exakt vart enda dugg dom gör. Och samma attityden, att dom inte gör som andra. Vi hade en som inte fick en tagg, vaktmästaren tyckte inte hon skulle ha en tagg ner till källaren. Min hyresgäst skulle flytta där ifrån men innan dess behövde hon tvätta och hon bodde där fortfarande, kontraktet gällde. Hon hade blivit av med en tagg och bad om att få en ny. Och det ska inte vara några problem utan då löser vi det liksom. Men hon fick ingen för att fastighetsskötaren sa att dom inte ville ha personen nere i källaren. (respondent 4)

Här letar fastighetsskötaren alternativa motiv till varför personen skulle vilja ha en tagg ner till källaren. Vaktmästaren tror inte att brukaren bara vill tvätta. Han har en förutfattad mening i linje med den stämplingen som missbrukaren är förenlig med. Stämplingen ger kritiska konsekvenser för individens självbild (Hilte 1996 s.128). I det här fallet kan det ge brukaren en känsla av hopplöshet och ett driv mot att fortsätta med de avvikande handlingar hon ändå blir betraktad att ägna sig åt.

Och vi har haft en som hade en ''knarkcykel''. Dom sa att han hade en ''knarkcykel'' vad det nu är för något. Den var målad i olika färger och då sa dom att det var en ''knarkcykel'' och det kunde man inte ha. (respondent 5)

Ovan förklaras hur en av brukarna hade en cykel i olika färger som väckte anstöt hos de boende av någon anledning. Där man tillskriver cykeln egenskaper som den omöjligt kan ha. Den stigmatiserande bilden av missbrukaren sprids således även till hens ägodelar. Boendecoacherna beskrev att mycket av deras arbete var just att arbeta med de klagomål som kom angående brukaren men ibland som visat ovan är det klagomål som är helt ogrundade. Den som har en förutfattad mening om någon tenderar att missa andra delar av individen. Hilte (1996 s.117) beskriver korrelationen mellan hur samhällets stämpling av avvikaren bidrar till att det avvikande beteendet ökar. Det fenomenet bli problematiskt om brukaren som har fått en lägenhet inte får en rimlig chans, utan att man till och med dömer hans cykel.

Fördomarna grundar sig i okunskap av vad missbruk är. Statistiskt sätt bor det ca. åtta narkotikaanvändare i ett lägenhetskomples med 100 boende (CAN 2021). De flesta av dem är

vad Hilde (1996 s.117) kallar sociala narkomaner. Individer som inte uppfattas som avvikare men har ett enligt Becker (2006 s.32) regelvidrigt beteende. De klassas som hemliga avvikare. Utåt sett uppfattas de inte som den stereotypiska bilden av en missbrukare. De lever ett socialt etablerat liv samtidigt som de använder narkotika. En stor anledning att de inte blir klassade som avvikare av de andra boende är att de passar in i lägenheten. Därför går det lättare när BF får lägenheter som inte ligger i de 'finare' områdena. Det är lättare att få brukaren att passa in.

En av utmaningarna är ju att vi får lägenheter i hela stan. Men mest i utsatta områden om man säger så. Men ett problem är att många av våra syns det ju på dom att dom är missbrukare eller att grannarna i trappan vet att det är en så att säga soca-lägenhet. Så dom här människorna har ju ännu mer kontroll än vad du och jag skulle ha om vi flytta in där. Så det är en utmaning att få dom att försöka och känna sig värdiga att bo där. För dom känner ju dom här blickarna plus att folk gärna lägger skulden på våra om där är någonting. Plus att folk är ju rädda för missbrukare av någon anledning. (respondent 5)

Med ''soca-lägenhet'' menar respondenten ett nedvärderande ord för en lägenhet som tillhandahålls av socialtjänsten där det typiskt bor människor med någon form av problematik. Det beskrevs även att om en brukare hade misskött sig och stört grannar försökte man vara snabb med att hitta en annan lägenhet eftersom man av erfarenhet visste att individen inte skulle få fler chanser i den trappan. Det var också problematiskt om en brukare missköt sig till den grad att hen har blivit av med lägenheten. Då beskrevs det att om de satte en ny brukare i den lägenheten hade lägenheten redan ögonen på sig och brukaren som skulle flytta in var stämplad redan på förhand. Man kan beskriva det som att lägenheten i sig blir stigmatiserad vilket gör arbetet med att få den nya brukaren att passa in nästan omöjligt. Man kan argumentera att brukaren blir utpekad på grund ut av att den missköter sig och i vissa fall är det självklart att anklagningarna är sanna. Jag uppfattar det dock som att stigmatiseringen kring brukaren gör att hen blir utpekad till en högre grad eftersom det enligt boende-coacherna ofta händer ofta att deras brukare blir utpekade och klagade på för saker som andra boenden inte hade fått några klagomål om. De blir i större utsträckning än vanliga boende falskt anklagade när det hänt något enligt boende-coacherna.

Vissa grannar hänger ju upp sig på vad som händer i den här lägenheten och kan vara extra uppmärksamma när dom börjar ana att här är det inte en vanlig svennebanan som bor med arbetstider och den typen av rutiner och kan vara extra vaksamma på det. Dom kan vara mycket pigga på att ringa och klaga hos bovärdar och hos störningsjouren. (respondent 1)

Citatet ovan visar just på den extra bevakningen någon som inte passar in kan få.

Respondenten beskrev att vissa av klagomålen som hade kommit angående brukarna var bland annat att de hade varit uppe och gått i lägenheten på natten och grannen störde sig på ljudet av stegen, en brukare hade haft två små barn i lägenheten som sprang och lekte som grannen störde sig på. Det är två exempel på något jag tror väldigt få andra individer hade fått klagomål på.

En annan fördom som var vanligt förekommande var från de som beställer insatsen, alltså socialtjänsten. Det beskrevs att de ibland hade en bild av den hemlöse missbrukaren att ingenting hjälper. De har själva sett den boende åka in och ut från olika behandlingshem och tror inte att BF skulle göra något annat än de andra boendeformerna brukaren hade haft. Fördomen grundar sig inte i stigmat kring missbrukaren utan är en fördom socialarbetaren har fått efter att själv upplevt att missbrukarna ofta återfaller i gamla livsmönster efter behandling.

*Denna inställning måste även socialsekreterarna ha som beviljar detta, och även ekonomihandläggarna på områdena. Men det kan missas då man tänker att "nä men nu bodde den här personen för ett år sen och då fick den ett jättestort bidrag och de ena och de andra".
(respondent 5)*

Ovan beskriver boende-coachen att BF är en långvarig insats. Den går ut på att brukaren ska få ett hem. Det tycks vara en poäng som missas av vissa socialsekreterare som endast ser det som en tillfällig insats, och inte vill ge ett bidrag till heminredning. Heminredning är i princip ett måste i en BF-lägenhet eftersom lägenheterna är omöblerade vid inflyttning.

5.3 Motstånd med brukaren

Problematik kring brukaren och lägenheten beskrevs av respondenterna som två olika typer av motstånd. Den första typen av motstånd handlar om brukarens egna anpassningssvårigheter till ett "normalt" liv. En av boende-coacherna beskrev att en av hans brukare hade bott i en bil i 18 år och brukaren själv uttryckte en hopplöshet att kunna bo i en lägenhet. Hen kunde inte förstå hur hen skulle klara av att bo på ett normalt sätt och fungera normalt. Den andra typen av motstånd grundade sig i att brukarnas bekantskapskrets ofta blev problematiskt. Den som har varit hemlös missbrukare under en längre tid har förmodligen en bekantskapskrets av hemlösa missbrukare. Problemet var att när någon hade fått en lägenhet så kunde vänner till hen komma dit och störa grannarna, förstöra för den boende, stjäla grannarnas cyklar och liknande. En av kommunerna tog inte emot lägenheter på första våningen längre eftersom det

tillhörde vanligheten att vännerna kastade sten på rutorna hos den boende och försökte bryta sig in.

Den allra vanligaste anledningen skulle jag säga att någon blir uppsagt från sin lägenhet är att andra personer inte har skött sig där. Dom har fört liv och oväsen, kanske krånglat med grannarna kommit vid helt fel tidpunkt försökt stjäla grannarnas cykel eller ja alla sådana saker som stökiga personer kan tänkas hitta på. Och de kan ju möjligen vara medaljens baksida när det inte finns det här kravet att det måste vara absolut drogfrihet. Och då får man försöka jobba med det helt enkelt, att försöka ha ett resonemang med vad blir konsekvensen av att många vet var du bor, vilka ska du ta hem och inte, så där kan det ju finnas en sårbarhet. (respondent 1)

Brukaren och hans vänner kan beskrivas som en subkultur där det finns andra normer och värderingar än i samhället (Hilte 1996 s.80). I den här subkulturen är det ingen som höjer på ögonbrynen om någon skulle exempelvis ta fram en påse amfetamin. Det respondenten ovan beskriver är att nackdelen med att tillåta missbruk är att det kan uppstå situationer som brukaren inte kan direkt hjälpa. Brukarens lägenhet kan bli ett tillhåll för hans vänner. Eftersom vännerna förmodligen är hemlösa blir brukarens lägenhet en plats man kan sova. En av boende-coacherna beskrev att det inte var ovanligt att brukaren hade någon vän som skulle sova över en natt som blev till flera nätter. När vännerna sedan vill använda droger i lägenheten finns inte ursäkten att det är nolltolerans och att den boende åker ut om vännerna tar något. Således måste brukaren bryta mot de normer som finns inom subkulturen om hen ska säga till sina vänner att inte använda droger där. Då riskerar brukaren att mista sina vänner och bli väldigt ensam i sitt nya liv. Ett liv som redan är ensamt då lägenheten kan enligt boende-coacherna ställa outtalade krav på den boende.

Och det blir väldigt ensamt. Dom brukar beskriva det som att väggarna ramlar över dom, vissa känner sig så instängda att dom måste gå en lång runda varje kväll när det blir mörkt och komma ut ur lägenheten. (respondent 5)

Ett annat problem som beskrevs var brukarens egna rädslor och i många fall dåliga självförtroende som gjorde det svårt för den att bo i lägenheten. Det beskrevs som att de är individer som har levt hårda liv och är vana vid att göra fel. I vissa fall gick brukaren bara och vänta på att grannarna skulle anmäla något.

Jag hade en hyresgäst som sa hela tiden det är så tyst här och spontant svarade jag o vad skönt. Medan han sa att det är skitläskigt för alla grannar väntar på att jag ska göra något fel. (respondent 1)

Den här rädslan och tron att man kommer att göra något fel presenterar Vogel et al (2006 s.327) som ett självstigma. Det är förklarar som det som sker när en individ införlivar de förväntningarna samhället har på den stigmatiserade grupp som individen anser sig tillhöra. Det vare sig om det finns någon form av särskild behandling mot gruppen eller inte. Vogel et al (2006 s.349) visade att mentalsjuka personer inte sökte den vård som de behövde i tron att de skulle bli särskilt behandlade på grund av den stigmatiserade gruppen som de tillhörde, trots att verkligheten inte såg ut så på mottagningarna. Jag menar att man kan se samma självstigma i brukarna som trots att de inte gör något fel i lägenheten är rädda för att de kommer att göra det och att grannarna kommer klaga.

Om det blir många problem med hyra och ekonomi och så, då är där ju något som fattas sen innan. Då borde man kanske satt in en god man innan. Men ibland är det ju att våra hyresgäster vägrar, dom vill inte ha god man för dom litar inte på det. Och dom har hört massa hemska saker som goda män kan göra också vidare. (respondent 5)

Citatet ovan beskriver motståndet kring brukarens tro till myndigheter. Det beskrevs att vissa av de boende inte ville ha en god man eftersom de inte litade på att hen skulle verka för deras bästa. Den här misstron beskrev boende-coacherna som förståelig då de menade att individerna har haft myndighetskontakter stora delar av sitt liv och långt ifrån alla har varit lyckade i brukarens ögon. Även här kan man se delar av de självstigma som nämns ovan. Misstron till en god man kommer dels från hemska historier brukarna har hört från vänner, dels av tron att den gode mannen kommer behandla de lika illa som resten av samhället har gjort. Vogel et al (2006 s.326) beskriver hur misstro till samhället och olika hjälpinsatser är korrelerande med stigmat kring individen. Det går att argumentera att den här misstron inte har något med ett självstigma att göra utan i all enkelhet beror på att om man brukaren har hört något många gånger kommer hen till slut att tro på det. Ett bekymmer med stämplingsteorin är att det primärt fokuserar på den sekundära avvikelsen. I stämplingsteorin ses inte villkoren individerna har levt under innan de blivit stämplade. Det gör att stämplingsteorin är till viss del blind för de strukturella och historiska omständigheterna som föregår stämplingen (Hilte 1996 s.118).

6. Diskussion & sammanfattning

I detta avsnitt kommer jag att presentera en kort sammanfattning av mina resultat samt en diskussion kring det som jag har kommit fram till. Till sist kommer jag presentera en kort framtidsblick och en önskan om framtida studier

6.1 Sammanfattning

I min studie har jag studerat det motstånd som boende-coacher inom BF möter i sin arbetsvardag. Jag har kommit fram till att motståndet finns på många fronter för boende-coacherna. Bland annat uppfattar boende-coacherna ett politiskt motstånd i att utveckla BF och förse hemlösa missbrukare med lägenheter. De upplevde dessutom ett ekonomiskt motstånd där det finns för få lägenheter och de tillgängliga bostäderna ges till någon annan som är mer förtjänt av en lägenhet i samhällets ögon. Boende-coacherna uttrycker att det finns en okunskap kring både BF-modellen och de hemlösa missbrukarna. Okunskapen bidrar till att utvecklingen går trögt. Boende-coacherna har uppgett att de stöter på mycket fördomar kring sina brukare från andra boende i byggnaden, fastighetsskötare och andra aktörer kring brukaren. Det har även upplevt ett motstånd från brukarna själva och deras vänner. Motståndet har inte varit unikt för någon särskild stad utan boende-coacherna har beskrivit liknande motstånd i de olika städerna.

6.2 Återkoppling till tidigare forskning

Som visat i den tidigare forskningen tyder de utvärderingar som gjorts av BF på goda resultat. Det visas att BF är en bra metod för att lösa hemlöshetsfrågan. Kristiansen (2013 s.19) redovisar en kvarboendeprocent på 86. Det har även styrkts hur livskvalitén för de boende har ökat, konsumtion av droger minskat och kontakter med barn och syskon har återinrättats (Kristiansen & Espmarker 2012 s.7) Trots nämnda resultat görs inga större satsningar på BF i Sverige. En anledning till det förklarar jag med hjälp av stigmatologi, avvikarsociologi och stämplingsteori. Jag menar att mycket av det motstånd som boende-coacherna möter grundar sig i tankar och fördomar samhället har mot den stigmatiserade gruppen hemlösa missbrukare. Den stigmatiserade bilden stämmer överens med tankemodellen kring trappstegsmodellen. Samhället litar inte på missbrukaren och därför måste missbrukaren först träna på att bo samt vara drogfri. När brukaren har klarat av det en längre tid då först kan man tänka sig att ge hen ett förstahandskontrakt. Fast att många av de hemlösa misslyckas i trappstegsmodellen och återgår till att vara hemlösa (Knutagård & Kristiansen 2013 s.101) är det den modellen som är tongivande i samhället. Det boende-coacherna säger visar att samma attityd finns hos fastighetsägarna som inte delar ut ett förstahandskontrakt förrän den boende har bevisat att hen kan klara av det. Med varierande övningstider beroende på fastighetsbolag. Det tyder på att tankarna kring trappstegsmodellen är djupt förankrade och gör det svårare för BF att växa. Det talades ofta om misstro till modellen. Den misstron fans på många nivåer i samhället allt

från politiker till grannar. Om vi fortsätter med att tala om bostäder som något en individ måste förtjäna och glömmet bort att det är en mänsklig rättighet. Då kommer BF aldrig kunna utvecklas.

De stigma som finns i Sverige kring missbrukare är ett väldigt stort problem i arbetet med skadereducerande insatser. BF som visserligen också har visat sig minska brukares alkohol- och drogkonsumtion (Kristiansen 2013 s.14) och på så sätt kan det ses som en behandlande insats. Men är först och främst en skadereducerande åtgärd. Givetvis förstår jag att prioriteringsordningen på bostäder, först måste samhället se till att den inte finns några hemlösa barn i Sverige. Men man borde från statens håll titta på våra grannländer och se hur de har hanterat problemet med hemlöshet. I Finland minskade 2019 antalet som hade varit långtidshemlösa för elfte året i rad tack vare arbetet med BF (stadsmissionen 2020 s.21).

Framåtblick

Som framgår i min studie finns det fördomar och tankar om att missbrukare och hemlösa inte klarar av att bo. Det hade varit intressant att ta reda på hur djupt rotade de här fördomarna är i samhället. Jag efterlyser en kvantitativ studie som undersöker allmänhetens uppfattningar om hemlösa och missbrukare i Sverige i dagsläget.

Jag vill avsluta den här studien med ett citat från en av boende-coacherna som jag tycker summerar, nästan på ett poetiskt sätt varför vi inte arbetar mer med BF.

*Modellen kräver en samhälls solidaritet som inte alltid nödvändigtvis finns.
(respondent 1)*

7. Källor

Ahrne, Göran; Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2. Uppl. Stockholm: Liber AB.

Andvig Ellen Sofie, Sælør Knut Tore & Ogundipe Esther (2018). Harm reduction in a Norwegian housing first project: a qualitative study of the treatment providers practice. *Advances in dual diagnosis*. 11(1). 4–15. DOI 10.1108/ADD-08-2017-0015

Bostad först (2020) Hämtad 2021-01-26 från: <http://www.bostadforst.se/rapporter-och-utvarderingar/>

Bryman, Alan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. Uppl. Stockholm: Liber AB.

CAN (2021). Hämtad den 5 feburari 2021 från: <https://www.can.se/fragor-och-svar/narkotika/hur-manga-anvander-narkotika-i-sverige/>

Förenta nationernas konvention om mänskliga rättigheter. Hämtad den 15 januari 2021 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/15538/a/183741>

Goldberg, Ted (1993) *Narkotikan avmystifierad – ett socialt perspektiv*. Stockholm: Carlsson

Hilte, Mats (1996) *Avvikande beteende – en sociologiskt introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Jones, S. Lee, B. & Lewis, D. (2001). Public beliefs about the causes of homelessness, *Social Forces*. 69(1): 253-265.

Johnson, Björn; Richert, Torkel; Svensson, Bengt. (2017). *Alkohol- och narkotikaproblem*. 1:3. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Jönsson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv*. 1:2. Uppl. Stockholm: Liber AB.

Knutagård, Marcus & Kristansen, Arne (2013). Not by the book: The emergence and translation of Housing First in Sweden. *European journal of homelessness* 7(1): 93–115

Kristiansen, Arne (2013). *Utvärdering av Bostad först-projektet i Helsingborg*. Slutrapport.

Kristiansen, Arne & Espmarker, Anna (2012) *Sen är det ju mycket det här att man får vara ärlig också och det är man ju inte van vid... - Bostad först ur de boendes perspektiv*. Lunds Universitet.

Kvale, Steinar och Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB

Link, B. Moore, R. Phelan, J. & Stueve, A. (1997). The stigma of homelessness: the impact of the label homeless on attitudes towards poor persons. *Social psychology quarterly* 60 (4): 323-337.

Linton, Magnus. (2015). *Knark en svensk historia*. Falun: Atlas

Maslow, Abraham H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4). 370–396. [DOI: 10.1037/h0054346](https://doi.org/10.1037/h0054346)

Milby, Jesse, B; Schumacher, Joseph E; Wallace, Dennis; Freedman Michelle J & Vuchinich Rudy E. (2005). To House or Not to House: The Effects of Providing Housing to Homeless Substance Abusers in Treatment. *American Journal of Public Health*. 95(7). 1259-1265.

Nesse, Linda; Gonzalez, Marianne, Thorsen; Aamodt Geir & Raanaas Ruth Kjersti. (2020). Recovery, quality of life and issues in supported housing among residents with co-occurring. *ADVANCES IN DUAL DIAGNOSIS*. 13(2). 73–87. DOI 10.1108/ADD-10-2019-0014

Renedo, Alicia & Sandra Jovchelovitch (2007) Expert knowledge, cognitive polyphasia and health: A study on social representations of homelessness among professionals working in the voluntary sector in London, *Journal of Health psychology*, 12 (5) s. 779-790.

RF 1974:152. *Regeringsform*. Stockholm: Justitiedepartementet

Sahlin, Ingrid. (2013). Bostadslöshet som politiskt resultat. *Hemmet & bostaden*. 42(43). 53-64.

Sahlin, Ingrid (2000). Den sekundära bostadsmarknaden och dess betydelse för 1990- talets hemlösa. I Weddig Runquist & Hans Swärd (red.). *Hemlöshet. En antologi om olika perspektiv & förklaringsmodeller*. (s.113-134). Stockholm: Carlssons bokförlag

SOL 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Justitiedepartementet

Sveriges stadsmissioner. 2020. *Hemlös 2020*. Hämtad den 29 December 2020 från:
https://www.stadsmissionen.se/sites/default/files/2020-12/Stadsmissionen_Hemlos2020.pdf

Swärd, Hans. (1999). Homelessness in Sweden—discussion, patterns, and causes. *European Journal of Social Work*. 2(3). 289-303.

Swärd, Hans (2021). *Hemlöshet ett komplext problem i ett föränderligt samhälle*. 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Vogel, D. L., Wade, N. G., & Haake, S. (2006). Measuring the self-stigma associated with seeking psychological help. *Journal of Counselling Psychology*, 53, 325–337. doi: 10.1037/0022-0167.53.3.325

Weng, Suzie S & Clark, Paul G. (2018) Working with Homeless Populations to Increase Access to Services: A Social Service Providers' Perspective Through the Lens of Stereotyping and Stigma, *Journal of Progressive Human Services*. 29(1). 81-101. DOI: 10.1080/10428232.2018.1394784

Woodhall-Melnik, Julia, R & Dunn, James, R. (2016). A systematic review of outcomes associated with participation in Housing First programs. *Housing studies*. 31(3). 287-304.
DOI: [10.1080/02673037.2015.1080816](https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1080816)

Bilaga

Formalia

1. Informera om vem jag är och vad studien syftar till
2. Informera om anonymitet
3. Det går bra att inte svara på frågor och personen får avbryta information när den vill
4. Om det går bra att jag spelar in intervjun. Det kommer efter examination raderas

Intervjuguide

1. Namn, bakgrund, yrke?
2. Kan du beskriva din yrkesroll?
3. Kan du beskriva bostad först modellen
4. Vilka är de största skillnaderna kontra vanlig boendetrappa?
5. Vilka är styrkorna med bostad först?
6. Vilka problem har du stött på med modellen?
  - Är det svårt att få tag i lägenheter?
  - Finns det ett politiskt engagemang?
7. Vilka problem har du stött på med brukaren?
8. Vilka problem har du stött på i samverkan med andra myndigheter/ Polis/ Byggherrar/
Sjukhus/ Kommun/ Socialtjänst
9. Upplever du några fördomar i ditt arbete i vissa sammanhang i så fall kan du beskriva någon sådan situation?
10. Finns det något jag har missat som du vill lyfta?